

borto (1826), santanderí *aborto*, *algorto*.⁷ El trasllat de la *-r-*, i més en formes ja d'antiga data, i davant una *-r-* intervocàlica llatina, ha de provocar forta sospita de la intermediació d'un antic dialecte basc; això pogué estendre's més: en veritat és incert (si bé no absurd) que vagi amb això el nom de l'alta fondalada de *Borts* al capdamunt de la Vall de Cardós (com suggeria jo en el BDC xxiii, 233), però *Arbeto-neral*, partida d'Agüero (p. j. de Jaca)⁸ bé sembla derivar d'aquesta arrel.

Essent versemblant que hi vagi haver aquest intermedi basc o ibèric en el Nord, ¿podríem pensar també en un tal iberisme en el Migjorn? Encara més alguna transmissió àrabo-mossàrab. Hi ha unes poques formes sospitoses d'això: *bórso* 'cirera d'arboç' i *bor-sés* 'arboços' a Sant Jordi del Maestrat, *abórso*s m'ho donen a les Serres d'Alzira com la forma més antiga en el país, *boç* a Calp segons *AlcM*. Són tan poques que no és difícil de mostrar-s'hi escèptic, majorment no havent-hi per ací la *-t-* que ha semblat decisiva per a l'origen bascoide de les formes del Nord.

L'única cosa que donaria peu a la recerca d'anomalies és que en l'etimologia ARBUTEUS, reconeguda per tothom, hi havia un gros escrúpol fonètic. Segons les normes històriques dels nostres sons una *-TI-* intervocàlica s'ha de sonoritzar, donant primer *-dzi-* tot seguit *-dð-* o *-ð-* que aviat acabà en *-u-*: *preu*, *palau*, *pou* (en els femenins *pobreða* > *-esa*, *-ea*, etc.), el tractament en *-ç* correspon a les combinacions sordes, no sonoritzables, en *CI* o *-TTI-*: *braç*, *llaç*, *faç*, *peça* (PET-*TI*), etc. Dir que aquest punt és negligible o que admet excepcions, citant *plaça* de PLATEA, és demostrar una actitud inadmissible per al lingüista, o confirmar l'existència de l'obstacle, car justament *plaça* és ben sabut que s'explica perquè aquest antic hel·lenisme fou incorporat a l'estirp llatina de PLATTUS, tornant-se PLATTEA la base del llatí vulgar pertot arreu.

L'explicació d'aquesta dificultat l'he donada en síntesi a dalt: ALBŪCUS 'asfòdel' fou canviat en ll. vg. ALBŪTIUS d'on *albezó* > *albeó* > *ALBO*; degué haver-hi en terra catalana contacte íntim entre el nom dels dos arbustos (no mancats de llunyana similitud en sí i de nom tan semblant), i llavors, viceversa, l'originari ARBŪTEUS es tornà ARBŪCTU, d'on és ja normal que surti *arboç* amb sorda.

DERIV.: *Arboça* (supra). *Arboceda*: Serra de l'Arboceda, avantmural del Montnegre des de Pineda fins a Sant Pol. *Arboçar*⁹ (supra); *arboça* [mj. S. xv, *AlcM*]. *Arbocer*, *arbocera* (supra). *Arbutina*. Notem que l'etimologia *ARBUSTIA que *AlcM* proposa per a *arbúcia* és inadmissible fonèticament (-USTIA > *oixa*) i en l'aspecte morfològic; cf. supra, nota 3, i veg. a *ARBRE*.

¹ Queda ja desbrossat algun problema: en el des-acord sobre el nom del poble de l'*Arboç* (camí del Vendrell a Vilafraanca) entre MzPi. i Moll (*AlcM*) és evident que té raó aquest últim, pels arguments sense rèplica que ell ja dona, confirmats per la doc. antiga (que tinguérem ben en compte amb Fa-

bra i Casacuberta en establir el 1933 l'ortografia oficial dels municipis del Principat). — ² També Schuchardt, *ZRPb.* xxviii, 193; xix, 451; G. de Diego, *Contrib.*, 25-26, 185. Tot provisional, fins la meua nota, ja més orientadora (si bé aquestes hi afegeixen encara algun detall útil). — ³ Sanchis Guarnier (*RFE* xxxiii, 28, 42) explica *albróða* forma d'Aiguaviva de Bergantes per contaminació d'*álbre* 'arbre', i no dubto que en part té raó. Però a condició d'adonar-se que l'empenta inicial fou en el nom de l'arbust *arbocer* > *albrocer*, i que hi contribuí tant o més l'alteració més mecànica per repercussió, dissimilació i transposició de *r* (com ho prova ja la disjuntiva *alborç-/albroç-*). En *albroça* actua encara la influència de *brossa* 'mateta': processos complexos, en què és justament la convergència la que consolida l'alteració i dona aqueixa gran extensió geogràfica al fet. — ⁴ «*albors*, *-sos*, *madroño(s)*; *alborser*: *madroño*, 'árbol' (f° 26); «*albors*, *-rser*: *madroño*», Lamarca; «*alborsos* = 'arbós', cast. *madroños*», MGadea, *Vocab.*, p. 75. — ⁵ I així fins a les comarques més independents i conservadores d'aquest domini dialectal, com el fons de les Guílleries: *arbósus* pl. a Querol (1935). En l'alguerès *albóð* «*madroño*» (*AORBB* vii, 66), junt amb fets fonètics sards, deu actuar la influència de *boix*. Però ja en el domini rossellonès tenim el nom de l'arbust en *-ARIUM*: *alz* *arbusés* partida entre Ópol i Vingrau (1960); per tant no és estrany que allí apareguin formes amb el radical alterat: *Còrrec d'olz* *azbúrsus* a Cosprons (Portvendres). — ⁶ Per ex. a Gavarra (Segre Mitjà); en algun punt d'aquesta banda potser el derivat s'aplica a la fruiteta, car em parlaven d'un vessant on «hi ha molts *arboçs* a la tardorada» (1957). — ⁷ Ga. Lomas; Alcalde del Río, s. v. *muérgano*. — ⁸ Elcock, *1.ª Reun. de Top. Pir.*, 118. És sabut que hom ha pensat (i jo mateix no ho rebutjo, en el DCEC) a explicar el port. *medronho*, cast. *madroño*, i altres noms anàlegs de l'arboç, en un *ARBITRONEUS, *ERB-*, en relació amb l'astur. *albedo* [*DAut.*] i el port. *érvedo* *ERBŪTUS*, paral·lel a *ARBUTUS*, i aquest *arbetoner* ho recorda. Cf. encara prov. *mourvenedo* (*Calendau*, xii, 37.2), val a dir que aquest es tradueix allí «genévriers», de manera que, pel que fa a aquest, potser és preferible creure en una vaga i insignificant consonància. — ⁹ «alaudem in vineis et ad ipso *arbozars*», doc. del Vallès, a. 1087, *Cart. de St. Cugat* II, p. 295.

ARBOCELLES, mall. 'pines per agafar pedres precioses' (*D*Ag., *AlcM*; *esbocelles*, *D*Ag.), si sortís d'**alborcelles*, potser supervivència mossàrab de vells jueus mallorquins, provinent de **BORFICELLAS* per *forbice-llas*, diminutiu del ll. *forfices*, *forbices*, 'tisores, pines', contaminat pel sinònim *armolls*, *armolletes* (*MOLL*).

També es pot pensar en combinacions amb altres mots: *FURCILLAS*,¹ cf. it. *forfecchia*, it. dial. *forbicchia*, 'tisores d'orella' i 'perxa forçada per collir raïm'